HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מסורת הש"ס

א) [מנחות דף פ ע"א. ש"מ], פסחים צז: יומא סה. [לקמן כה. ע"ש], ב) [לעיל טו. וש"נ], ג) לעיל כב: ע"ש, ד) [לעיל טו. טז. כב.], ה) [יומא סד.], ו) [עי' תוס' מנחות דף סג ע"ב ד"ה מפשיט. בכורות דף לג ע"א. ש"מ]:, ז) בכורות לג., ח) [ע"ש בבכורות לע"ג], ט) בכורות לב:, י) שם לג. כל הסוגיא ע"ש, כ) [עי' תוס' בכורות דף לב ע"ב ד"ה פסק. ש"מ]:, ל) [ע' תו' בכורות ל"ב ע"ב ד"ה פסק. (רש"ש)], מ) בכורות לא. [וש"נ], נ) ע"ז מח: בכורות לג. ס) [לעיל יח. וש"נ],

אבל בתרי סדרי לא קמ"ל אמר ר' הושעיא א) המפריש א שתי חטאות לאחריות מתכפר באחת מהן וחבירתה רועה אליבא דמאן אילימא אליבא דרבנן השתא המפריש לאיבוד אמרי רבנן לאו כאיבוד דמי לאחריות מיבעיא [א] אלא אליבא דר"ש ב) [ב] האמר ר"ש חמש חטאות מתות אלא אליבא דרבי ג) כי אמר רבי באיבוד אבל ד) אחריות לא תנן ג המפריש חטאת והרי היא בעלת מום מוכרה ה) ומביא אחרת תחתיה ר"א בר"ש אומר אם קרבה שניה קודם שנשחטה ראשונה תמות שכבר כיפרו בעליה קא ס"ד דר' אלעזר בר"ש כרבי סבירא ליה ואפילו באחריות נמי לא דלמא ר"א בר"ש כאבוה סבירא ליה דאמר חמש חטאות מתות ו) תנן ד ב לפי שאין חטאת ז) צבור מתה הא דיחיד מתה (א) ח) [א] אמר רב בעלי חיין אינן נידחין כשהוא מתכפר בשני שבזוג ראשון מתכפר ט) ואידך הוה ליה אחריות וקתני דיחיד מתה [ב] י) רב לטעמיה כ) ג דאמר מצוה בראשון תני רב שימי בר זירי קמיה דרב פפא אבדה בשעת הפרשה לרבי מתה לרבנן תרעה אבדה בשעת כפרה לרבנן מתה לרבי רועה יא) קל וחומר ומה אבודה בשעת הפרשה דאמרי רבנן רועה אמר רבי מתה אבודה בשעת כפרה דלרבנן מתה לרבי לא כ"ש אלא תני הכי אבודה בשעת הפרשה לרבי מתה לרבנן רועה בשעת כפרה דברי הכל מתה: רבי אלעזר בר"ש אומר וכו': ו ז) תנו רבנן ד אין מרגילין ביום טוב כיוצא בו ה אין מרגילין בבכור ולא בפסולי המוקדשין בשלמא ביו"ט דקא טרח טירחא דלא חזי ליה אלא בכור מאן תנא אמר רב חסדא ח) בית שמאי היא דאמר בכור בקדושתיה קאי ט) דתנן ב"ש אומר ו לא ימנה ישראל עם הכהן על הבכור פסולי המוקדשין מאן תנא אמר רב חסדא ר' אלעזר בר"ש היא דתניא י) היו לפניו שתי חטאות אחת תמימה ואחת בעלת מום תמימה תקרב בעלת מום תפדה נשחטה בעלת מום עד שלא נזרק דמה של תמימה מותרת משנזרק דמה של תמימה אסורה רבי אלעזר בר"ש אומר אפילו בשר בעלת מום בקדירה כ) ונזרק דמה של תמימה ז יוצא לבית השריפה ורב חסדא לוקמה אידי ואידי כב"ש דלמא כי אמרי ב"ש בבכור דקדושתיה מרחם אבל פסולי המוקדשין לא ולוקמא אידי ואידי כר"א בר"ש דלמא כי אמר ר"א ברבי שמעון בפסולי יב) [מוקדשין] דאלימי למיתפס פדיונן אבל בבכור לא ור"א בר"ש לית ליה הא מ) דתנן ח כל פסולי המוקדשין נשחטין באיטליז ונמכרין באיטליז ונשקלין בליטרא אלמא יג) כיון דשרית ליה (ב) טפי וזבין יד) ט אמר רב מרי בריה דרב כהנא מה שמשביח בעור פוגם בבשר [ג] (אמרי) במערבא טו) משמיה דרבי אבין מפני שנראה כעובד עבודה בקדשים רבי יוסי בר אבין אמר גזירה ס) שמא יגדל מהם עדרים:

הדרן עלך ולד חטאת

אבל בתרי סדרי. כגון הפריש שני צבורי מעות לאחריות ונתכפר בא' דדחי להו לאינך אימא לית ליה: **קמ"ל.** ר' אמי: **חמש חטאות מתות.** בכל ענין שהן והך חדא מינייהו היא שכיפרו בעליה: **כרבי סבירא ליה.** דאמר אבודה בשעת הפרשה מתה משום כפרו בעליה [באחרת וכי מפריש שניה לאחריות נמי טז] יכפרו הבעלים באחרת והיא מתה [ד] לשון זה פשוט: **כרבי סבירא ליה.** דמחמיר ואמר מפריש לאבוד כאבוד דמי וש"מ דאפילו היכא דליכא אבוד כגון הכא דלא אבדה הראשונה אלא באחריות שכשהוממה הראשונה הפריש יז] אותה הכי יח] ואפ"ה מתה: **כאבוה סבירא ליה דאמר חמש חטאות מתות.** בכל ענין שהן: **לפי שאין חטאת צבור מתה.** אשעירי יוה"כ קאי (ג): **בעלי חיין אינן נדחין.** ולא נדחה הראשון במיתת חבירו יט] וכשהוא מתכפר אם ירצה יתכפר בשני שבזוג ראשון ואידך בתרא כמפרישו לאחריות כלו' שלא הופרש תחת אבוד שהרי לא מת מזוג ראשון אלא שעיר של עזאזל ולא של שם ואפ"ה מתה וקשיא לר' אושעיא: **רב סבר לה.** כרבי יוסי דאמר מצוה בראשון דקתני גבי פסחים הפריש פסחו ואבד והפריש אחר תחתיו ונמצא הראשון איזה שירצה יקריב ר' יוסי אומר מצוה בראשון ורב סבר לה כוותיה וכיון דמצוה בראשון הוה ליה מפריש לאיבוד כ] (ד) תחלת הפרשתו של שני לא היתה לשם הקדש כא] אלא (לשם) כדי שיאבד וילך למיתה הואיל דס"ל מצוה בראשון אבל גבי שתי חטאות לאחריות כיון דאי הוה כב] בעי מתכפר בהאי דשייך ליכא למימר תחלת הפרשה לאיבוד: **אין מרגילין** [ה] בבכור. כדרך שמתחילין להפשיט העור דרך הרגלים והופכו כג] שלם לצורך נפחים או לצורך דבש (ה) ושאינו רוצה להפשיטו כד] שלם כשמפשיטו כה] בסכין דרך בטנו מגרונו עד זנבו: **לא בפסולי המוקדשין.** שנפדו ושחטן: **לא ימנה ישראל עם הכהן.** לאכול עם הכהן בשר בכור בעל מום ששחטו כהן. אלמא אף על גב דהומם בקדושתיה קאי הלכך אין מרגילין בו דדמי כעבודה בקדשים וכעובדין דחולין: **בעלת מום תפדה.** (ו) קודם כו] הפרשת השניה והך שתי חטאות לשם חטא אחד הופרשו שנפל מום בראשונה והפריש שניה תחתיה: **נשחטה הבעלת מום** (ז). לאחר פדיונה: **אסורה.** דהואי חטאת שכיפרו בעליה: **יוצא לבית השריפה.** את בשר הבעלת מום. אלמא אע"ג דאיפריק ואישתחיט בקדושתה קיימא וחטאת שכיפרו הבעלים מיקרייא הלכך גבי הרגלה נמי אע"ג דאיפריק ואישתחיט בקדושתה קיימא: **אידי ואידי כבית שמאי.** כז] דודאי כי היכי דמחמרי ב"ש בבכור מחמרי נמי בשאר פסולי המוקדשין מ"ש דאוקים רישא כב"ש וסיפא כרבי (ח) כח] [אלעזר ברבי שמעון]: בכור אין לו פדיון דכתיב (במדבר יח) לא תפדה ואם פדאו אינו תופס פדיונו כט] בקדושתו: **נשחטין באיטליז.** אלמא לאו בקדושתייהו קיימי מכי איפריק ואישתחיט: **אלמא כיון דשרית ליה.** למוכרו באיטליז טפי ופריק ליה מיד הקדש ביוקר הואיל וסופו למוכרו יפה גבי הרגלה נמי לישתרי ליה להרגיל דכיון דידע בשעת פדיון דפסולי המוקדשין דסופו להרגיל ולמכור העור בדמים יקרים טפי ופריק ליה מיד הקדש: **מה שמשביח בעור פוגם בבשר.** מה שמשתכר בדמי העור פוגם בדמי הבשר ואין כאן ריוח לפי שמתירא לחתוך העור וחותך הבשר ושוב אינה יפה לימכר: **שנראה כעובד בקדשים.** ל] שעושה מפוח על הבהמה בעודה מחובר ועבודה ממש ודאי לא הוי דאין עבודה לאחר מיתה אבל נראה כעבודה: **גזרה שמא יגדל מהן.** מפסולי המוקדשין: **עדרים.** דאי שרית ליה להרגיל משהי להו לא] ולא שחיט עד שיזדמנו לו נפחים ואתי לגדל עדרים ואתי לידי תקלת גיזה ועבודה ופסולי המוקדשין אסורין בגיזה ועבודה אפילו לאחר פדיונן [בכורות יד.]: **הדרן עלך ולד חטאת**

ואידך הוה ליה לאחריות וקתני הא דיחיד מתה. וא"ת לעיל פריך לב] מהא לר' אבא דחשיב ליה כמפריש לאיבוד והכא חשיב ליה כמפריש לאחריות וי"ל דמשתמע ליה השתא כיון דבשעה שהפריש השני היה יודע שלא יתכפר בו אלא בשני שבזוג ראשון ה"ל באחריות ולא דמי להפריש לאיבוד דלעיל דהתם היה סובר דהראשון נאבד ומתכפר בזה שמפריש עתה והוה ליה כמפריש לאיבוד ולא הוי באחריות אבל הכא שהיה יודע בשעת הפרשת השני שיתכפר בראשון הוה ליה כמו אחריות ואפ"ה קאמר דיחיד מתה וקשה לרבי אושעיא דאמר מפריש שתי חטאות לאחריות מתכפר באחת מהן והשני רועה ומשני רב לטעמיה דאמר מצוה בראשון ומשעה שהופרש הופרש לאיבוד ואין זה אחריות ולכך מתה והא דמדמי ליה לעיל למפריש לאיבוד היינו מטעם דמצותו בראשון או שמא יש לפרש דס"ל הכא כרב הונא דאמר לעיל לג] אינה אבודה אינה מתה לא לרבי ולא לרבנן ומשום הכי פריך מינה דהיה סבור שהוא כמפריש לאחריות: **רבי אלעזר בר' שמעון** אומר אפילו בשר בעלת מום בקדירה כו'. וא"ת מ"ש הכא ממתני' דאמרי רבנן בההיא דמתני' דאפילו נזרק דמה דשניה בעוד ראשונה בעלת מום קיימא אין לה דין מיתה והכא אמר דאם נשחטה בעלת מום משנזרק דם תמימה אסורה ולר' אלעזר בר' שמעון אפילו בשר בקדירה כשנזרק דמה של תמימה תצא לבית השריפה ובמתני' קאמר דאם נשחטה בעלת מום קודם זריקת דמה של תמימה דכשרה ויש לחלק דבההיא דמתני' כיון דהיתה כבר בעלת מום קודם הפרשה של זו אין עליה קדושה כל כך אבל הכא דהופרשו לאחריות ונראו שניהם להקריב לד] עליה קדושה יותר:

הדרן עלך ולד חטאת

עין משפט נר מצוה

כו א מיי' פ"ד מהל' פסה"מ הלכה ה:
כז ב מיי' שם הל' א:
כח ג מיי' פ"ד מהל' קרבן פסח הלכה ו ולאידך מ"ד:
כט ד מיי' פ"ג מהל' יו"ט הלכה ו טוש"ע א"ח סימן תצח סעי' א:
ל ה מיי' פ"א מהלכות בכורות הל' יט ועי' כ"מ טוש"ע יו"ד סימן שז סעיף א:
לא ו מיי' שם הלכה ג וכב"ה:
לב ז מיי' פ"א מהל' איסורי מזבח הלכה יב:

◆

שינויי נוסחאות

א] מיבעיא. ל"א י"ל אבודה בשעת הפרשה רועה שתי חטאות לאחריות לא כ"ש (ש"מ) ב] דר"ש והא אמר ר"ש (ש"מ) ג] וכי (צ"ק) ד] אבל באחריות לא. ל"א עד כאן לא קאמר רבי אלא שנמצא בשעת הפרשה דמתה אבל שתי חטאות לאחריות לא (ש"מ) ה] מוכרה ויביא בדמיה אחרת ר"א בר"ש כו' שכבר כיפרו הבעלים (ש"מ) ו] מתות. ל"א והא הכא דליכא למימר מצוה בראשון דראשונה בעלת מום היא וקתני תמות אלמא קדושת דמים נדחית מאי לאו אפילו רבי סבר לה כי הא, לא ר' אלעזר בר' שמעון סבר לה כאבוה תנן וכו'. תנן לפי שאין וכו', בס"א הוא מהופך וזה התנן הוא קודם תנן דלעיל וכן גירסת הרגמ"ה ז"ל (ש"מ) ז] חטאת הצבור מתה (ש"מ) ח] ל"ל ואמר ט] ואידך הוי ליה כמפריש לאחריות. בס"י כתוב ל"א והויא ליה כשתי חטאות לאחריות (ש"מ) י] רב סבר לה כר' יוסי דאמר מצוה בראשון והויא ליה כמפריש לאיבוד וכל המפריש לאיבוד כאיבוד דמי תני רב שימי בר זעירא קמיה (ש"מ) יא] רועה א"ל קו"ח (ש"מ) יב] בפסולי המוקדשין דאלימי כו' אבל בכור דלא אלים למתפס פדיונו לא (ש"מ) יג] נ"ל כיון דשדית ליה טפי ופריק וכו' (ח"ן) יד] וזבין ה"נ אי שרית ליה להרגיל טפי ופריק (ש"מ) טו] נ"ל משמיה דרבינא אמרי מפני כו' וכ"ה בבכורות לג: נ"ק], טז] נמי כפרו הבעלים באחרת והיא מתה הס"ד ומה"ד לשון זה פשוט ל"א כרבי ס"ל והד"א (ש"מ) יז] הפריש את זו ואפ"ה (ש"מ) יח] גי' ל"ק אח"כ יט] חברו הס"ד ואח"כ מה"ד כשהוא. (צ"ק) כ] לאיבוד דתחילת הפרשתו של שני לא היתה לשם הקרבה אלא לשם כך שיאבד (ש"מ) כא] אלא לשם איבוד כדי (צ"ק) כב] בעי הוה מתכפר בהאי דשייר ליכא (ש"מ) כג] נ"א ופוטטו וגי' ל"ק והופשטו כד] שלם כשמתחיל להפשיט הוחתכו בסכין. תיבת כשמפשיטו נמחק (ש"מ) כה] מפשיטו (צ"ק) כו] קודם הקרבת השניה (צ"ק) כז] דס"ד כי היכא. (צ"ק) כח] וסיפא כרא"ב"ש (ש"מ) כט] פדיונו. בקדושתו ליקרב מפדיונו דמו וחלבו ואימוריו כדין בכור (ש"מ) ל] שעושה המפוח על הבהמה בעודו במחובר כצ"ל (ש"מ) לא] ולא שחיט להו עד (ש"מ) לב] מהא לר' אבא וחשיב לי' כו' (צ"ק) לג] שאינה (צ"ק) לד] ל"ל יש עליה

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' ואמר רב וכו' וכשהוא מתכפר: (ב) שם טפי וזבין: (ג) רש"י ד"ה לפי שאין וכו' קאי נ"ב ע"ל דף כג סוף ע"א: (ד) ד"ה רב וכו' דתחלת: (ה) ד"ה אין מרגילין וכו' וכשאינו רוצה להפשיטו שלם מפשיטו: (ו) ד"ה בעלת מום תפדה שנעשה בעל מום קודם הפרשת: (ז) ד"ה נשחטה הבעלת מום כו' אף לאחר פדיונה אסורה כצ"ל והד"א: (ח) ד"ה אידי וכו' כר' שמעון הס"ד ואח"כ מ"ה בבכור לא בכור אין:

◆

הגהות הגר"א

[א] גמ' אמר רב. נ"ל ואמר רב: [ב] שם רב לטעמי'. גרס"י רב ס"ל כר"י: [ג] שם אמרי כו'. חוזר למעלה וא"ל לתירוץ דר"ח בין בבכור בין בפסולי המוקדשין וכן ר' יוסי בר אבין נמי קאי למעלה (וכן פירש רש"י בבכורות): [ד] רש"י ד"ה כרבי. והיא מתה הס"ד ומס"ד לשון זה פשוט כרבי ס"ל והד"א: [ה] ד"ה אין מרגילין. בבכור ל"ג:

◆

מוסף רש"י

מובא בסוף המסכת

◆

רבינו גרשום

אבל בתרין סדרי. היינו ב' צבורין ונותר אחד מהן לית ליה: קמ"ל. ר' אמי דאית ליה: **מפריש חטאתו לאחריות מיבעי'** דרועה. דהכא ליכא אבודה: **אלא אליבא דר' שמעון הא אמר חמש חטאות מתות.** והאחת מהן חטאת שכפרו בעלים והכא ליכא למימר והא אית ליה לר' שמעון נדבה דאמרינן כי אית ליה הני מילי במותר מעות חטאת אבל הכא דחטאת עצמו נותרה לר"ש ודאי מתה: **אלא אליבא דרבי.** קאמר רועה דכי אמר רבי מתה באבודה אבל באחריות ההיא דנותרה רועה: **ואידך שני שבזוג שני.** הוה ליה לאחריות שאם יאבד שני שבזוג ראשון יקרב זה תחתיו וקתני הא דיחיד מתה וקשיא לר' אושעיא דאמר חברתה רועה: **אמר לך ר' אושעיא רב אומר בעלי חיין** (הן) **אינן נדחין וכשהוא מתכפר כו'.** סבר לה כר' יוסי דאמר לענין פסח מצוה בראשון הכא נמי מצוה בראשון והוה ליה אידך שני שבזוג שני מופרש לאיבוד וכל מופרש לאיבוד כאבוד דמי והיכא אמר ר' תמות באבוד אבל באחריות דליכא אבוד לא א"ר הלכך הא דיחיד תמות כר' יוסי ולי לא סבירא לי: **ר' אלעזר ב"ר שמעון אומר אם קרבה שניה.** שהביא בדמיה עד שלא נשחטה הראשונה תמות אע"ג שיצא לחולין: קס"ד דר' **אלעזר** ב"ר **שמעון כרבי סבירא** ליה. ומש"ה קאמר קס"ד דכרבי ס"ל משום דר' אושעיא אליבא דרבי קאמר ובעי לאקשויי ליה מרבי דאמר אחת מהן תקרב והשני תמות דכי היכי דסבירא ליה לר' במפריש חטאתו ואבדה הכי נמי סבירא ליה לרבי אפילו (במוכר לאחרים) [במפרשן לאחריות] שכבר כפרו בעלים וכיון דבהא דחולין היא אפ"ה א"ר אלעזר בר"ש הראשונה תמות כ"ש דאפילו באחריות היכא דאיפריש ב' חטאות לאחריות דתרווייהו אית להו שם חטאת עליהם שאם נתכפר באחת שחברתה מתה וקשיא לר' אושעיא: **אמר לך לא דלמא ר' אלעזר בר"ש כאבוה** (ר' שמעון) ס"ל **דאמר חמש חטאות מתות כו'.** וחטאת שכפרו בעלים [בכלל] ואנא לא אמרי אליבא דר"ש אלא אליבא דרבי: **ל"א.** והא הכא ליכא למימר מצוה בראשון להכי שניה מתה אלא הכא אפילו ראשונה מתה אלמא אלימא קדושת דמים (הא) דהאי בעלת מום דלית בה אלא קדושת דמים נדחית ואע"ג דנפדית מתה מאי לאו אפילו רבי דאמר והשניה תמות סבר ליה נמי בהא דמתה וכ"ש באחריות: לא לא סבר לה כרבי בהא אלא ר' אלעזר בר"ש סבירא ליה כאבוה כדאמרן: **אין מרגילין ביו"ט.** לפשוט עור בהמה שלם לצורך מפוח ולהכי קרי ליה מרגילין דדרך הרגלים מתחילין לפשוט עור

רבינו גרשום (המשך)

לשום אותו צורך וביו"ט אסור דקא טרח ביה טרחא יתירא: **ר' אלעזר בר"ש אמר** אפילו נשחטה בעלת מום קודם זריקת דם של תמימה ובשר בעלת מום בקדירה ונזרק דמה של תמימה קודם שנאכל הבשר של בעלת מום תצא לבית השרפה. אלמא לר"א בר"ש אע"ג דשחטה לבעלת מום דהיינו פסולי המוקדשין בקדושה קאי אע"ג דנפדה אי נזרק דמה של תמימה קודם אכילתו תצא לבית השרפה: **ונוקמה אידי ואידי.** לבכור ולפסולי המוקדשין כב"ש ונימא כי היכי דסבירא להו בבכור דאע"ג דשחטיה בקדושה קאי ואין נוהגין בו בזיון להרגילן הכי נמי סבירא להו בפסולי המוקדשין: **דלמא ע"כ לא קאמר ב"ש כו'.** אלא בפסולי המוקדשין דאלימי למיתפס פדיונן שקדושתן על פדיונו והן יוצאין לחולין אבל בכור לא דכתיב ביה לא תפדה: **ולית ליה לר"א בר"ש כל פסולי המוקדשין נמכרין באיטליז.** דנוהגין בזיון למוכרן בשוק מ"ט משום דכיון דשרית ליה לנהוג בהן כמו שירצה לשוקלן ולמוכרן בשוק מוסיף ופריק אותו ביוקר הכא נמי כיון דשרית ליה דמרגיל מוסיף ופודן ביוקר: **אמר רב מרי.** לית ליה לר' אלעזר הא מ"ט דמה שמשביח בעור פוגם בבשר הלכך לית ליה: **במערבא אמרי** מש"ה אסור **דנראה כעובד עבודה בקדשים:** ור' יוסי **בר אבין אמר** מש"ה אסר דאי שרית להרגיל פעמים שאין מצויין שם נפחין שקונין העורות לצורך מפוחין ומשהין אותן ומגדלין מהן עדרים וגזירה שמא יבואו בהן לידי תקלה שיעבדו בהן הלכך גזרו דאין מרגילין בפסולי המוקדשין ולא אתו למישהינהו: **הדרן עלך ולד חטאת**

שיטה מקובצת

ואידך הוי ליה כמפריש לאחריות וקתני דיחיד מתה. ומר' יוחנן דאמר מתכפר בשני שבזוג שני וראשון ימות לא מצי מייתי דראשון נראה בשעת הפרשה ושוב נדחה הלכך הוי דיחוי יותר ממפריש שתי חטאות דבתחלת הפרשתו הי' יודע שאחד מהן ידחה. תוס' אחרות: גליון ואע"ג דלעיל פריך מינה לר' אבא ומדמי לה למפריש לאיבוד והכא מדמי למפריש לאחריות, מצינו למימר שהמקשה סבר דכיון דכשהפריש ידע שלא יתכפר בראשון הוה ליה כמפריש לאחריות. הר"י ז"ל: **ב"ש היא דאמר בכור בקדושתיה קאי.** גליון וכ"ת וכי סתם לן תנא כב"ש מצינו למימר דה"ק בכור אסור להרגיל כמו ב"ש אומרים דאסור כו': **ר"א בר"ש אומר אפ' בשר בעלת מום בקדירה וכו'.** עיין בהשמטות בסוף המסכת: רש"י ד"ה **יוצא לבית השריפה וכו' וחטאת שכיפרו הבעלים מקרייא.** עיין בהשמטות בסוף המסכת: